

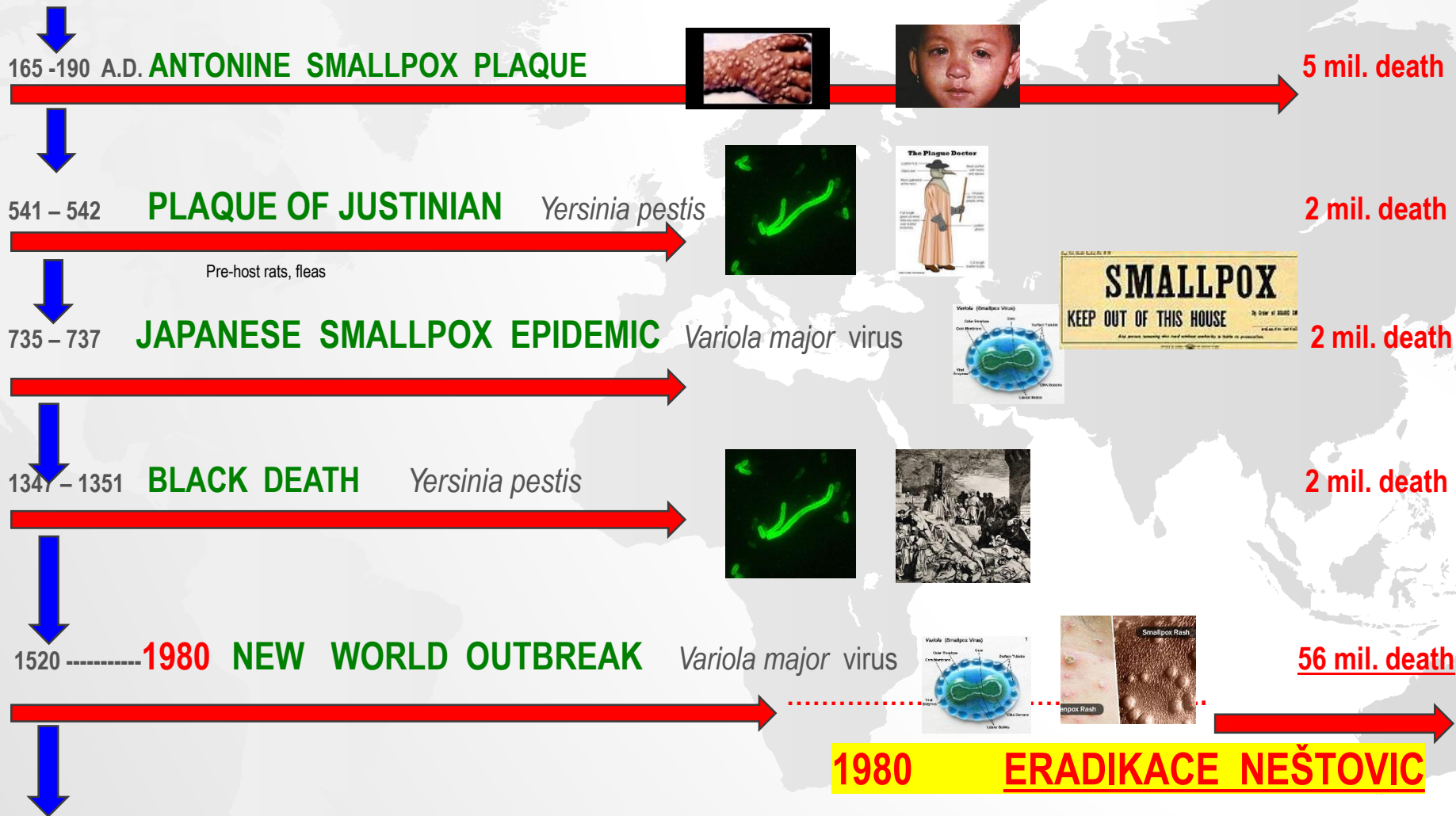
CORONAVIRUS (COVID-19)

Podzim 2020

mkolar@med.muni.cz

Source: website ECDC, Státní zdravotní ústav, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

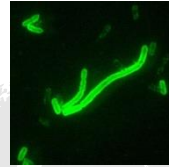
Historical overview

1629 -1631

ITALIAN PLAQUE

Yersinia pestis

1 mil. death

1817 - 1824

CHOLERA PANDEMICS

Vibrio cholerae

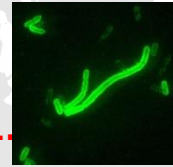

1 mil. death

1885

THIRD PLAQUE

Yersinia pestis

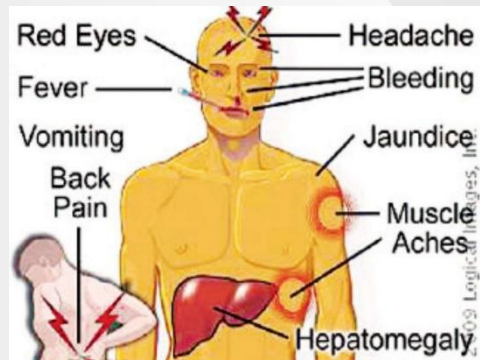

12 mil. death

Late 1800s

YELLOW FEVER

Yellow fever virus

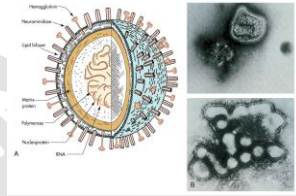
100 000 - 150 000

1889-1890

RUSSIAN FLU

H2N2; Pre-host - avian origin

1 mil. death

1918 - 1919

SPANISH FLU

H1N1; Pre-host - pigs

40 - 50 mil. death

1957 - 1958

ASIAN FLU

H2N2; Pre-host - avian origin

1 - 2 mil. death

1968 - 1970

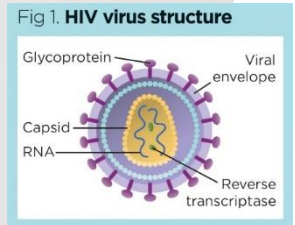
HONG-KONG FLU

H3N2

1 mil. death

1980 ----- present

HIV/AIDS

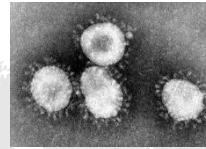
36 mil. death

2002-2003

SARS (*Severe Acute Respiratory Syndrome*) Coronavirus

Pre-host bats, civets

770 death

2009 - 2010

SWINE FLU

200 000 death

2014 -2016

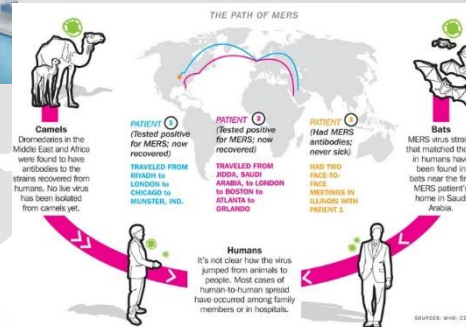
EBOLA

11 000 death

2014 --- present

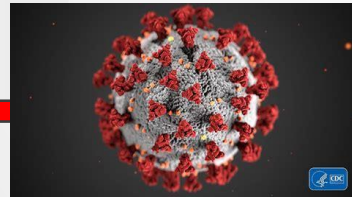
MERS (*MERS-CoV – Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus*)

866 death

2019 -- present

COVID 19

57 mil. infections/1,3 mil. death

PRO ÚČELY SLEDOVÁNÍ (SURVEILLANCE) ONEMOCNĚNÍ COVID-19 V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE BYLA STANOVENA DEFINICE PŘÍPADU ONEMOCNĚNÍ (ECDC 29. 5. 2020) .

Klinická kritéria pro onemocnění COVID-19 splňuje osoba s nejméně jedním z následujících symptomů:

- Kašel
- Horečka
- Dušnost
- Náhlá ztráta čichu, chuti, změna ve vnímání chuti
- Další nespecifické symptomy mohou zahrnovat bolest hlavy, zimnici, bolest svalů, únavu, zvracení a /nebo průjem

Pro účely surveillance onemocnění COVID-19 v zemích Evropské unie byla v definici případu onemocnění stanovena **diagnostická zobrazující kritéria, která splňuje osoba s radiologickým nálezem** zobrazující léze kompatibilní s COVID-19

Laboratorní kritéria - diagnostika onemocnění COVID-19 je založena na přímém průkazu viru/nukleové kyseliny viru SARS-CoV-2 metodou RT-PCR.

Dále je možné detekovat protilátky, které imunitní systém tvoří na základě jeho setkání s virovými antigeny (metoda nepřímého průkazu viru).

Sérologické testy vzhledem k několikadennímu intervalu od prvních příznaků do nástupu protilátkové odpovědi (takzvané imunologické okno), mají pouze podpůrnou roli.

Pozitivní, případně hraniční výsledky sérologických testů je třeba pro stanovení diagnózy onemocnění COVID-19 vždy ověřit přímým průkazem viru pomocí RT-PCR.

Epidemiologická kritéria:

Nejméně jeden z následujících kontaktů:

- * úzký kontakt s potvrzeným případem COVID-19 14 dní před nástupem příznaků
- * byl rezidentem nebo zaměstnancem 14 dní před nástupem příznaků v zařízení pro rizikové osoby, kde byl potvrzen probíhající přenos COVID-19

Klasifikace případu

Možný případ:

Každá osoba splňující **klinická kritéria**

Pravděpodobný případ:

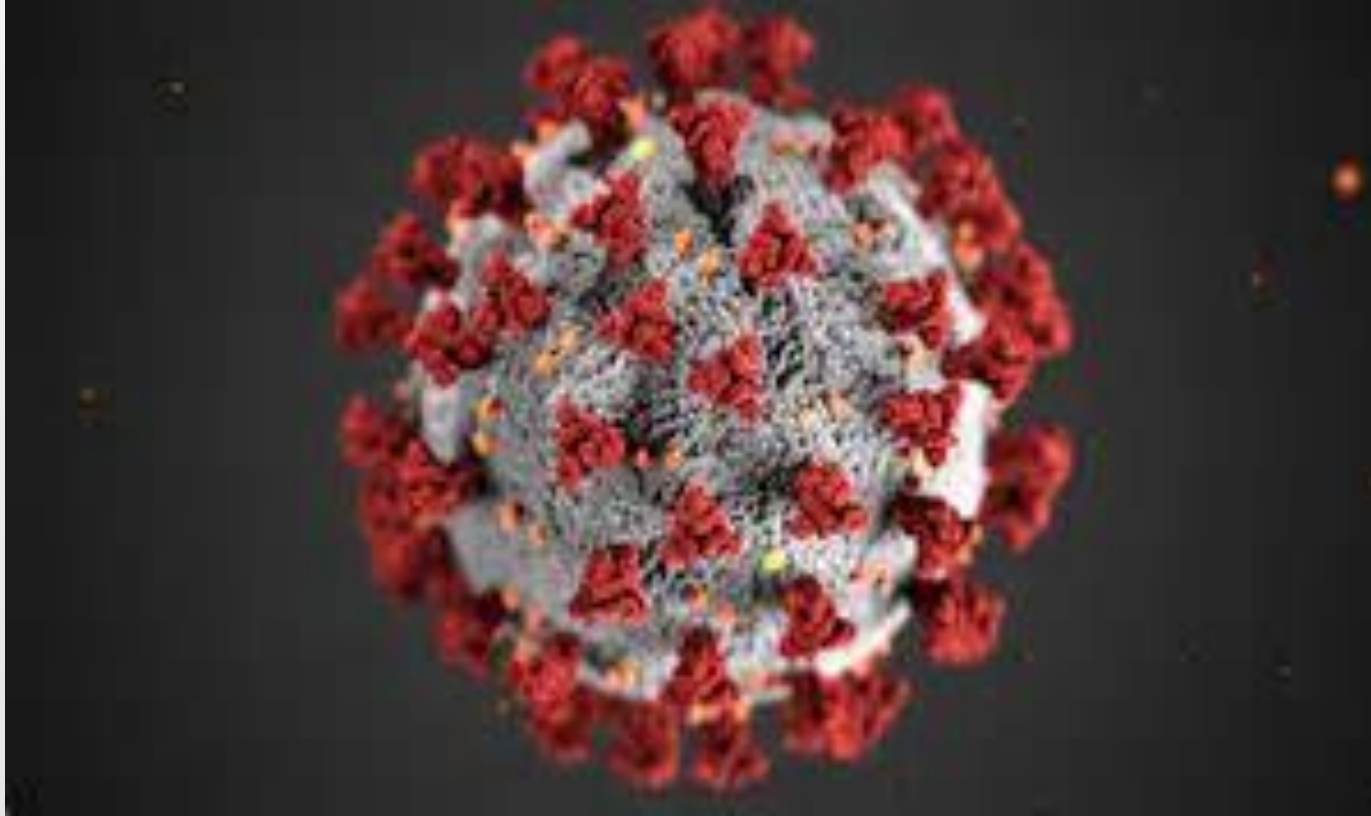
Jakákoli osoba splňující **klinická kritéria s epidemiologickou souvislostí**
nebo jakákoli osoba splňující **diagnostická kritéria**

Potvrzený případ: Jakákoli osoba splňující **laboratorní kritéria**

CORONAVIRUSES

With their characteristic surface, the virions have a crown-like appearance under the electron microscope, which is why the viruses are named after the Latin word corona, meaning 'crown' or 'halo'.

Koronaviry patří do velké rodiny **obalených RNA** virů.

Byly objeveny v 60. letech minulého století. Řadí se mezi viry vyvolávající tzv. zoonotické infekce; většina z nich cirkuluje mezi zvířaty. Široké spektrum koronavirů se nachází u netopýrů. Koronaviry vyvolávají primárně onemocnění respiračního a trávicího traktu u lidí, ptáků a savců.

CORONAVIRUSES

Order: <i>Nidovirales</i>					
Family: <i>Coronaviridae</i>					
Sub-family	Genus	Sub-genus	Species	Sub-species	
<i>Orthocoronaviridae</i>	<i>Alphacoronavirus</i>	<i>Duvinacoronavirus</i>	<i>HCoV-229</i>		
		<i>Setracovirus</i>	<i>HCoV-NL63</i>		
	<i>Betacoronavirus</i>	<i>Embecovirus</i>		<i>HCoV-HKU1</i>	
				<i>Betacoronavirus 1</i>	<i>HCoV-OC43</i>
		<i>Merbecovirus</i>	<i>MERS-CoV</i>	2012	
		<i>Sarbecovirus</i>	<i>SARS-CoV</i>	2002	
			<i>SARS-CoV2</i>		
	<i>Deltacoronavirus</i>				
	<i>Gammacoronavirus</i>				

Zdroj 1.

Primární zdroj nového koronaviru zatím nebyl neidentifikován; zdrojem bude zřejmě blíže neurčené zvíře.

Je pravděpodobné, že za první případy onemocnění je zodpovědný zvířecí zdroj/rezervoár z tržnice ve Wu-chanu.

Podobně byly do humánní populace přeneseny jiné koronaviry, virus SARS prostřednictvím malých šelem z čeledi cibetkovitých a virus MERS prostřednictvím velbloudů jednohrbých. Narůstá počet důkazů o možné souvislosti mezi SARS-CoV-2 a jinými podobnými známými koronaviry, které cirkulují mezi netopýry (konkrétně subspecies *Rhinolophus* – vrápenec).

V současnosti je zdrojem onemocnění **člověk**.

Období nakažlivosti zatím není přesně definováno, ale pravděpodobně je nakažená osoba

infekční pro své okolí za 48 (+ 8) hodin po nákaze s maximem necelý den před nástupem příznaků onemocnění.

Virus byl nalezen ve vzorcích z dýchacích cest 1-2 dny před nástupem příznaků a až 8 dní po začátku u mírných průběhů onemocnění, u závažných průběhů déle, s maximem druhý týden po infekci (nákaze).

Přenos 1.

Nový koronavirus je respirační virus, k přenosu infekce od infikované osoby může docházet 1-3 dny před nástupem onemocnění (pre-symptomatický přenos, na rozdíl od přenosu od zcela asymptomatických jedinců, který se předpokládá, ale není jasně definován).

Virus se podařilo izolovat:

ze vzorků odebraných z dolních cest dýchacích (bronchoalveolární laváž),
po reverzní transkripci detekujeme DNA ve: stěrech z nosohltanu i hrdla,
séru,
krvi,
výtěrech z konečníku,
ve slinách,
moči,
stolici.

Přenos 2.

- **Kontakt a přenos kapénkami**

Přenos přímým, nepřímým nebo úzkým kontaktem (v okruhu 1 metr) s infikovanou osobou prostřednictvím infekčních sekretů jako sliny a respirační sekrety nebo jejich respirační kapénky, které jsou vylučovány při kašli, kýchání, mluvení nebo zpívání.

Respirační kapénky jsou v průměru větší než 5-10 mikronu (1 milióntina metru) - zatímco kapénky menší jsou označovány jako aerosol (jádra kapének).

- **Přenos vzduchem (airborne transmission)**

Šíření infekčního agens způsobené diseminací (rozsevem) infekčních aerosolů, vznášejících se ve vzduchu na velké vzdálenosti po dlouhou dobu.

Tento způsob přenosu viru SARS-CoV-2 se může uplatnit zejména během lékařských pracovních postupů, při kterých vzniká aerosol.

Aktivně je diskutováno a vyhodnocováno, zda k šíření aerosolem může docházet ve vnitřních zařízeních se špatnou ventilací.

Přenos 3.

- **Přenos kontaminovanými povrchy**

Respirační sekrety nebo kapénky vylučované infikovaným jedincem mohou kontaminovat povrchy a předměty.

Životascopný SARS-Cov-2 virus a /nebo RNA detekovaná RT-PCR lze nalézt na kontaminovaných površích po dobu hodin až dnů v závislosti na okolním prostředí (včetně teploty a vlhkosti) a typu povrchů, zvláště ve vysokých koncentracích ve zdravotnických zařízeních, kde jsou léčeni pacienti s COVID-19.

K přenosu může docházet nepřímo dotykem kontaminovaných povrchů nebo předmětů (např. stetoskopy, teploměry) a následně dotykem úst, nosu nebo očí. Tímto způsobem se mohou obecně přenášet i ostatní koronaviry a další respirační viry.

Často se jedná o kombinaci všech výše uvedených přenosů (např. v restauracích, při sborovém zpěvu, na sportovních akcích, ve fitness centrech).

Přežívání viru v prostředí

Nedávné studie hodnotily přežití viru SARS-CoV-2 na různých površích. Přežívání SARS-CoV-2 je až 3 hodiny ve vzduchu, až 4 hodiny na mědi, až 24 hodin na kartonu a až 2–3 dny na plastu a nerezové oceli, i když s významně sníženými titry. Jsou to však výsledky experimentálních studií a nelze je přesně aplikovat v reálném světě. Předměty mohou hrát roli při přenosu SARS-CoV-2, ale relativní význam této cesty přenosu ve srovnání s přímým vystavením respiračním kapénkám je stále nejasný.

Přenos 4.

- **Jiné cesty přenosu**

SARS-CoV-2 RNA byla detekována v dalších biologických materiálech včetně moče a stolice některých pacientů. Dosud však nebyl publikován přenos močí nebo stolicí.

Některé studie popsaly detekci SARS-CoV-2 RNA v plazmě nebo séru, virus se může replikovat v krvinkách. Přesto, role krevního přenosu zůstává nejasná.

Do současné doby nebyl prokázán intrauterinní přenos SARS-CoV-2 z infikované těhotné ženy na její plod, ale data jsou velmi limitovaná.

Nebyl nalezen životaschopný virus v mateřském mléce matek infikovaných virem SARS-CoV-2. WHO doporučuje matkám se suspektním (s podezřením) nebo potvrzeným onemocněním COVID-19 zahájit nebo pokračovat v kojení.

Podle současných poznatků mohou osoby infikované SARS-Cov-2 infikovat jiné savce (psy, kočky, chovné norky), ale není jasné, zda infikovaní savci představují významné riziko přenosu na člověka.

Řada otázek není dosud zodpovězena, například relativní význam různých cest přenosu; role přenosu aerosolem v nepřítomnosti pracovních postupů generujících aerosol; dávka viru potřebná pro uskutečnění přenosu; prostředí a rizikové faktory pro situace extrémního šíření; rozsah, trvání asymptomatického a pre-symptomatického přenosu.

Vnímavost k infekci

Vnímavost k infekci je zřejmě **všeobecná**, podle současných informací je infekce u dětí stejně pravděpodobná jako u dospělých, ale s mírnějšími klinickými projevy.

Případná imunita vůči SARS-CoV-2 není dosud stanovena. Předpokládá se, že pokud člověk onemocní a uzdraví se, je imunní, ale není jisté, jak dlouho.

Imunitní reakce

Imunitní odpověď na SARS-CoV-2 zahrnuje jak **buněčnou imunitu**, tak **produkci protilátek.**

Buňkami zprostředkovaná imunitní odpověď

Byly charakterizovány reakce T-buněk proti špičkovému proteinu SARS-CoV-2 a dobře korelují s titry protilátek IgG a IgA u pacientů s COVID-19, což má důležité důsledky pro design vakcíny a dlouhodobou imunitní odpověď.

Vnímavost k infekci

Protilátkami zprostředkovaná imunitní odpověď a ochranná imunita

- U většiny osob infikovaných virem SARS-CoV-2 lze detekovat protilátky mezi 10. až 21. dnem po infekci. U mírných průběhů může vývoj detekovatelné odpovědi trvat déle (čtyři nebo více týdnů) a u malého počtu případů nejsou protilátky třídy IgM a IgG detekovány vůbec (podle současných studií).

- Zatím není jasné, jak dlouho protilátky v organismu přetrvávají.

Je známo, že hladina protilátek proti jiným koronaviřům se v průběhu času, cca v rozsahu 12 až 52 týdnů od nástupu příznaků, snižuje až na nedetekovatelnou hodnotu (tzv. vyvanutí imunity).

Poté byly pozorovány opakované infekce (reinfekce).

Inkubační doba Současné odhady naznačují střední inkubační dobu pro COVID-19 od pěti do šesti dnů, v rozmezí od dvou do 14 dnů.

-

• Rizikové faktory a rizikové skupiny

Data z Itálie potvrdila, že mezi skupiny obyvatelstva s vyšším rizikem závažného průběhu onemocnění a úmrtí patří:

- starší lidé nad 70 let a
- lidé s chronickým onemocněním, jako je hypertenze, cukrovka, kardiovaskulární onemocnění, chronické respirační onemocnění a onkologická onemocnění.
- Muži v těchto skupinách jsou vystaveni vyššímu riziku než ženy.
- Chronické obstrukční plicní onemocnění (CHOPN), kardiovaskulární onemocnění a hypertenze byly identifikovány jako silné prediktory přijetí na jednotku intenzivní péče. Nicméně tato data jsou ovlivněna prevalencí chronických onemocnění v dané populaci a proto nelze chronická onemocnění interpretovat jako rizikový faktor.
- Vyšší exprese genu ACE2 (enzym konvertující angiotensin II) může být spojena s vyšší citlivostí na SARS-CoV-2. Ukázalo se, že exprese ACE2 v plicních tkáních **roste s věkem**, užíváním **tabáku** a s některými druhy **antihypertenzní léčby**. Tato pozorování mohou vysvětlit vnímavost starších lidí, uživatelů tabáku/kuřáků a osob s hypertenzí; rovněž zdůrazňují význam identifikace kuřáků jako potenciální rizikové skupiny onemocnění COVID-19.
- Hlášená **smrtnost** kolísá od 2 do 3 %. Zatím publikovaná data z Číny odhadují smrtnost (case fatality) u hospitalizovaných pacientů na 11 – 14 %, v závislosti na použité metodě sledování a definicích a na vybrané populaci.

- **Možnosti prevence onemocnění COVID-19**
- **Nespecifická prevence onemocnění COVID-19** je podobná jako u jiných nákaz přenášených kapénkami či kontaktem.
- **Specifická prevence - očkování**
- Existuje velké celosvětové úsilí vyvíjet vakcíny na ochranu proti COVID-19 a nejméně 19 kandidátů na vakcíny vstoupilo k 31. červenci 2020 do klinických studií, včetně studií fáze 2 a 3.